

Aan de gemeenteraad van Waalre
Postbus 10.000
5580 GA Waalre

Uw brief van

Uw kenmerk

Afdeling/Ambtenaar
RO / A. Burggraaff

Onderwerp

Ons kenmerk

Datum

Stand van zaken, samenhang en
planning duurzaamheid

VERZONDEN 21 MAART 2022

Geachte raadsleden,

In deze raadsinformatiebrief informeren wij u over de stand van zaken met betrekking tot duurzaamheid en de energietransitie. Hiermee geven we inzicht in wat er allemaal in de gemeente Waalre op dit thema speelt en waar we dit jaar mee aan de slag gaan.

Een grote meerderheid van uw raad heeft bij diverse gelegenheden uitgesproken dat Waalre haar verantwoordelijkheid neemt in het behalen van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord. De inzet van het Klimaatakkoord is een volledig duurzame energievoorziening in 2050. Er staan ons in dat kader flinke veranderingen te wachten. Duidelijk is dat er sprake is van een toenemende urgentie ten aanzien van klimaat. De nationale, Europese en internationale afspraken hierover worden steeds concreter en scherper.

Via diverse lokale trajecten en projecten geven wij handen en voeten aan de planvorming en uitvoering van het Klimaatakkoord, passend bij de maat en schaal van onze gemeente. Zoals u weet, zijn in 2021 meerdere grote onderwerpen in uw gemeenteraad besproken en belangrijke besluiten genomen. Denk hierbij aan vaststelling van Regionale Energiestrategie 1.0 (RES), de Transitievisie Warmte (TVW) en het besluit om de afvalinzameling per 1-1-2023 te wijzigen. Dit jaar staat in het teken van de (start van de) uitvoering van deze grote opgaven. U leest in deze brief de stand van zaken, de planning en daarnaast de andere duurzaamheidstrajecten en -projecten waar we aan werken en die hier mee samenhangen.

Regionale Energiestrategie (RES)

Zoals u inmiddels weet, is de RES een landelijk traject dat door het Rijk is opgestart vanuit de klimaatopgave. De Regionale Energie Strategie (RES) staat hoog op de

politieke en maatschappelijke agenda. Het doel is een bijdrage (een bod) per regio te leveren die allen gezamenlijk moet leiden tot:

- forse energiebesparing;
- voldoende opwek van duurzame energie;
- verduurzaming van de warmtevoorziening.

Zowel ambtelijk als bestuurlijk hebben wij de afgelopen jaren intensief bijgedragen aan de vorming van de RES. Het jaar 2021 stond in het teken van besluitvorming in de gemeenteraden van de Metropoolregio Eindhoven (MRE), Provinciale Staten en besturen van de Waterschappen. Op 14 december 2021 heeft uw raad de RES vastgesteld. Door de vaststelling van de RES 1.0 draagt u bij aan de gemeenschappelijke en regionale opgave om tot een definitief, weloverwogen en gedragen regionale strategie energietransitie te komen, en daarmee het genoemde bod aan de Rijksoverheid.

Het realiseren van de energietransitie is een groot en complex vraagstuk. Zonder onze inwoners en lokale bedrijven kan de energietransitie simpelweg niet slagen. We moeten de energietransitie daarom tastbaar en concreet maken en onze inwoners en lokale bedrijven in positie brengen, zodat zij hun rol in de uitvoering kunnen pakken.

De RES 1.0 gaat in brede zin in op de energietransitie en vormt de basis van het regionaal beleid en de regionale locaties voor grootschalige opwek voor zon- en windenergie. We werken nu samen met alle betrokken partijen toe naar de RES 2.0. Daarnaast werken we aan een nadere uitwerking en concretisering van het zoekgebied 19 in Waalre voor grootschalige opwek uit de RES 1.0. Ook wordt actief onderzocht hoe grote daken in Waalre maximaal benut kunnen worden voor zonne-energie.

De RES 2.0 wordt dit jaar opgesteld en naar verwachting in 2023 ter vaststelling aan uw gemeenteraad aangeboden.

Energiebesparing

Een belangrijk onderdeel van de energietransitie is energiebesparing. Immers wat aan energie niet nodig is, hoeft ook niet (duurzaam) opgewekt te worden. De besparingsopgave is een belangrijk traject, maar tegelijk ook een lastig traject. Veel huiseigenaren zien de voordelen van energiebesparing, zowel voor milieu, comfort als voor hun eigen financiën. Door de stijging van (toekomstige) energielasten (fossiele energieopwekking wordt steeds duurder als gevolg van schaarste en overheidsbelastingen) loont het steeds meer om energie reducerende maatregelen te treffen. Vaak weten huiseigenaren en huurders echter niet waar ze moeten beginnen door gebrek aan betrouwbare informatie, rompslomp in de uitvoering en betaalbaarheid. Door de recente energiecrisis is de urgentie om te besparen duidelijker dan ooit geworden. Door middel van een doelgroepenaanpak gaan wij onze inwoners de komende jaren helpen. Hierbij valt te denken aan:

- Woningeigenaren stimuleren te isoleren door middel van het concept De Groene Zone 2.0 (ontzorgen zowel financieel als technisch).
- Offertecheck aanbieden aan inwoners om vertrouwen te geven.
- Grootschalige inkoopacties (isolatiemaatregelen).
- Faciliteren van duurzaamheidsadvies bij verkoop huis.

RRE

Van september 2020 tot en met maart 2021 voerden wij in het kader van de Regeling Reductie Energiegebruik (RRE) een energiebesparingscampagne uit: de 'actie energie besparen'. De campagne richtte zich op het stimuleren van huiseigenaren kleine energiebesparende maatregelen te nemen en het (laten) uitvoeren van maatwerkadviezen door experts aan huis.

Zo'n 1.800 huishoudens hebben energiebesparende maatregelen getroffen. Er zijn producten aangeschaft die energie besparen. Advies werd ingewonnen over grote maatregelen in huis (zoals isolatie en zonne-energie) en een deel van de inwoners is overgegaan op het daadwerkelijk implementeren van de geadviseerde maatregelen. Het project heeft naast (letterlijke) energiebesparing bijgedragen aan bewustwording over en gedragsverandering in energie besparen in huis. Inwoners hebben kennis gemaakt en zijn een stapje verder geholpen in de (soms complexe) wereld van energie besparen.

RREW

In 2021 stelde het rijk de Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW) beschikbaar. Bij de RREW zijn ook huurders meegenomen. De uitvoering van de RREW borduurt verder op de ervaringen van de 'actie energie besparen'. In het najaar van 2021 is deze (vervolg)campagne gestart en loopt op dit moment nog steeds. Onze inwoners kunnen gebruik maken van een cadeaubon voor energiebesparende producten en een isolatieadvies (voor huiseigenaren) of energieadvies voor (huurders en huiseigenaren). Inmiddels hebben meer dan 3.000 huishoudens energiebesparende maatregelen genomen binnen de RREW.

Aandacht voor inwoners met een smalle beurs

Er is extra aandacht voor de inwoners met een smalle beurs. Zij mogen gratis gebruik maken van een energieadvies en een energiebox. Het energieadvies gaat in op gedragsverandering binnen de woning. De inwoner krijgt tips om zo veel mogelijk energie te besparen, daarnaast ontvangen zij een extra energiebox met energiebesparende producten zoals ledlampen en tochtstrips. Een deel van de bevolking heeft te maken met energiearmoede. Door het stijgen van de gas- en stroomprijzen neemt dit deel van de bevolking toe. Zo ook in gemeente Waalre. Om de energiearmoede binnen Waalre te bestrijden, heeft het rijk een budget vrijgemaakt om huishoudens te ondersteunen in het nemen van energiebesparende maatregelen. Dit bedrag is inmiddels aan de gemeente uitgekeerd. Momenteel maken wij een plan van aanpak voor Waalre, zodat wij deze inwoners zo goed mogelijk kunnen helpen. Start van de uitvoering van dit plan van aanpak is medio maart (week 12).

Zonnepanelenproject De Groene Zone

De Groene Zone is een regionaal samenwerkingsproject en heeft als doel woningen te voorzien van zonnepanelen. Het is een samenwerking tussen 12 gemeenten in Metropoolregio Eindhoven en een serviceprovider. Inwoners kunnen voor 15 jaar een lening afsluiten om zonnepanelen te installeren op hun dak. De gemeente Waalre is initiatiefnemer en één van de 12 deelnemende gemeenten aan het regionaal zonnepanelenproject De Groene Zone. Wethouder M. Pieters fungeert als projectwethouder namens de deelnemende regiogemeenten.

Binnen het regionale project zijn inmiddels 3.650 installaties geplaatst voor inwoners, waarvan 242 in Waalre. Inmiddels is het budget in Waalre op. Het project is dus een groot succes in de gemeente.

Vanaf 1 april 2022 begint een nieuwe fase van het project. De installatiefase stopt en de beheerfase begint. Er worden vanaf die datum geen nieuwe aanvragen voor zonnepaneelinstallaties meer in behandeling genomen. Echter, betekent dit niet dat alle werkzaamheden rondom dit project ook stoppen. Deelnemers aan dit project hebben namelijk recht op 15 jaar garantie, service en onderhoud van de zonnepanelen. Ook kunnen inwoners 15 jaar doen over het aflossen van de lening die zij aangaan bij de installatie van zonnepanelen via De Groene Zone. Momenteel wordt in de projectgroep besproken hoe deze volgende fase eruit gaat zien. Samen met de andere deelnemende gemeenten borgen we de processen, zodat ook het vervolg van dit project goed verloopt.

Warmtetransitie in de gebouwde omgeving

Op 21 september 2021 is de transitievisie warmte Waalre door uw raad vastgesteld. Het vaststellen van deze visie geeft richting aan de warmte transitie in de gemeente Waalre. De transitievisie warmte beschrijft hoe Waalre van het aardgas afgaat en overstapt op duurzame alternatieve warmtebronnen. De transitievisie warmte is opgesteld in samenwerking met diverse relevante partijen.

De visie brengt de mogelijkheden en onmogelijkheden in kaart, en geeft de kansen en belemmeringen weer. Tot 2030 zetten wij maximaal in op isolatie, om gebouwen klaar te maken om van het aardgas af te gaan. Concreet betekent dit dat elk jaar circa 350 gebouwen een 'labelsprong' naar minimaal energielabel B moeten maken. Vanaf 2030 richten we ons op de overstap naar duurzame warmtebronnen. Voor de overstap naar een duurzame warmtebron is uit onderzoek gebleken dat we in de gemeente Waalre veelal afhankelijk zijn van individuele oplossingen zoals warmtepompen. Daarom gaat de gemeente niet investeren in de aanleg van een warmtenet.

Voor het realiseren van de warmtetransitie in Waalre stellen we in samenspraak met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners een Programma warmtetransitie gebouwen Waalre op. In dit programma beschrijven we de obstakels van en maatregelen voor verduurzaming, samenwerkingsafspraken, communicatie-afspraken en alle activiteiten om de transitievisie tot uitvoering te brengen. Ook staat hierin met welke plannen we op welk moment starten. Dit programma is daarmee het startpunt van concrete projecten waarmee we

toewerken naar een aardgasvrij Waalre in 2050. Onderdeel van het programma is ook een nul-situatie en monitoringssysteem, zodat we de ontwikkelingen en het doelbereik tweejaarlijks kunnen bijhouden. We stellen het programma in Q2/Q3 vast en sturen het daarna ter kennisname aan uw raad.

De Groene Zone 2.0

De Groene Zone is voor gemeenten een uitstekend middel gebleken om inwoners te faciliteren in de energietransitie. Vanwege het grote succes van het regionale zonnepanelenproject de Groene Zone en de enorme besparingsopgave bij woningen, wordt momenteel een 'ontzorgingsproject' isolatie uitgewerkt. Met de Groene Zone 2.0 willen we als gemeenten een versnelling teweegbrengen. Een werkgroep is namens de twaalf gemeenten, alle randvoorwaarden aan het onderzoeken om in dit projectplan op te nemen. Denk hierbij aan zaken als het gewenste resultaat (isolatiemaatregelen en integraal advies), de financieringsconstructie, de aanbestedingsprocedure, een marktconsultatie, de financier en een risicoanalyse. Als blijkt dat dit project mogelijk is, wordt een voorstel aan alle gemeenteraden in de Metropoolregio Eindhoven ter besluitvorming aangeboden. De verwachting is dat het projectplan Q3 2022 aan de betreffende colleges van B&W wordt aangeboden en Q4 2022 besluitvorming door de gemeenteraden.

Duurzame Nieuwbouw

Wij vinden het belangrijk dat nieuwe woningen en utiliteitsgebouwen toekomstgericht en van hoogwaardige kwaliteit worden gebouwd. Een gebouw staat immers voor een lange periode. Met de recente actualisatie van de beleidsnotitie Duurzame nieuwbouw Waalre geven wij invulling aan de ambities op het gebied van duurzaamheid. Wij leggen bewust de lat hoog. Dit betekent dat wij meer eisen dan de huidige geldende bouwregelgeving en de eisen vanuit BENG (Bijna Energie Neutrale Gebouwen). Ook op het thema materialen (circulariteit) willen wij dat de nieuwbouw beter presteert dan de wettelijke eis. Daarnaast zijn de thema's natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen nieuwe accenten die wij belangrijk vinden. De betreffende beleidsnotitie Duurzame nieuwbouw Waalre hebben wij in de collegevergadering van 8 maart 2022 vastgesteld.

Laadpalenbeleid

Wij actualiseren op dit moment het huidige laadpalenbeleid. Naar verwachting groeit het aantal elektrische voertuigen snel binnen de gemeente Waalre. Om voorbereid te zijn op de vraag naar laadpalen, is een plankaart gemaakt met publieke laadpaallocaties. Voor alle locaties op de plankaart wordt op voorhand één verkeersbesluit genomen, waarbij de parkeervakken de bestemming krijgen voor elektrisch rijden. Dit leidt tot een snellere plaatsing van een laadpaal en meer zekerheid dat er daadwerkelijk geplaatst wordt op de juiste plekken in onze gemeente. De locaties van de laadpalen zijn bepaald aan de hand van woningen zonder eigen oprit, waarbij rekening is gehouden met een evenwichtige spreiding over de gehele gemeente. Door gebruik te maken van een plankaart wordt wildgroei van laadpalen binnen de gemeente voorkomen. De juridische procedure voor het vaststellen van het nieuwe beleid en het verkeersbesluit starten wij

binnenkort op. Onze inwoners worden hierover vanzelfsprekend geïnformeerd en betrokken.

Nieuw afvalinzamelsysteem

Als gevolg van het steeds schaarser worden van grondstoffen en materialen is een transitie nodig van afvalbeheer naar duurzaam grondstoffengebruik. Uw raad heeft op 14 december 2021 besloten de afvalinzameling per 1-1-2023 te wijzigen met als doel maximaal 100 kilogram restafval per inwoner per jaar te halen. Dit is een eerste stap om de huidige circa 150 kilogram te verkleinen naar 100 kilogram restafval per inwoner per jaar. Na deze eerste stap werken wij verder naar de verscherpte landelijke VANG-ambitie (Van Afval naar Grondstof) van 30 kilogram restafval per inwoner per jaar.

Inwoners betalen voor het aantal keer dat ze de grijze container aan de straat zetten. Een inwoner die zijn of haar afval goed scheidt, betaalt minder dan een inwoner die geen of minder goed afval scheidt. Inwoners krijgen hiermee zelf invloed op wat ze aan afvalstoffenheffing betalen.

Wij zijn gestart met de voorbereidingen voor een soepele invoering van de nieuwe afvalinzameling in 2023. Naar verwachting ronden we de aanbestedingen voor de nieuwe afvalinzameling voor het zomerreces 2022 af. De tweede helft van 2022 staat in het teken van de verdere voorbereiding en implementatie van het inzamelsysteem.

Communicatie duurzaamheid

De energietransitie is veelomvattend en er is ons veel aan gelegen de boodschap rondom energie, klimaat en duurzaamheid zo goed mogelijk te laten landen. Niet alleen waaróm we het doen, maar vooral ook wát iemand kan bijdragen de transitie te laten slagen. Een gestructureerde aanpak op basis van een gedegen communicatiestrategie is ontzettend belangrijk om dit proces zo goed mogelijk te laten verlopen en daarmee een bijdrage te leveren aan het samenbrengen van de veelheid aan ambities en trajecten.

In 2021 is de Campagne Duurzaamheid gestart om dit onderwerp meer bekendheid te geven binnen de gemeente. Met name communicatie op het gebied van energie besparen heeft een grote rol gehad in deze campagne. De campagne bereikt de inwoners door middel van social media, de website, en artikelen in De Schakel. In de berichtgeving worden inwoners geïnformeerd over de mogelijkheden om te verduurzamen. In 2022 zetten we de Campagne Duurzaamheid voort.

Uitdagingen voor de uitvoering

De komende jaren moet er enorm veel gebeuren om de energietransitie succesvol voor elkaar te krijgen. Dit vraagt een langjarige en goede samenwerking tussen overheden, netbeheerders, het bedrijfsleven, (samenwerkende) inwoners en andere stakeholders. De uitvoering is bij verschillende partijen belegd, op verschillende schaalniveaus (lokaal, subregionaal, regionaal). De beleidsmatige afspraken/plannen moeten worden omgezet in concrete (uitvoerings)programma's en onderliggende projecten. Daar zijn wij op lokaal niveau hard mee bezig passend bij de maat en schaal van Waalre. De uitvoering slaagt alleen als we het samen met

inwoners doen. Dit vraagt dat inwoners zich organiseren in een collectief. We zien het als een urgente opgave om de vorming van een collectief te bevorderen. Voldoende en kundige capaciteit is een essentiële randvoorwaarde om de uitvoering voortvarend op te pakken. De energietransitie is een intensief en langdurig proces met een grote capaciteitsvraag voor de gemeentelijke organisatie. Het Rijk is aan zet om met de benodigde middelen en/of capaciteit over de brug te komen. De verwachting is dat we 4,5 – 6 fte nodig hebben om onze regierol in te vullen. Deze inschatting van kosten is gebaseerd op het AEF-onderzoeksrapport uitvoeringskosten klimaatakkoord¹ van de Raad voor het openbaar bestuur. Naast voldoende ambtelijke capaciteit zijn ook kundige vakmensen nodig. Kijkend naar de grote ambities is de arbeidsmarkt een groot knelpunt. Er zijn veel te weinig vakmensen beschikbaar om de ambities waar te maken. Het risico is groot dat de uitvoering onvoldoende van de grond komt en dat we de economische kansen die de energietransitie biedt laten liggen. Ook hier is nadrukkelijk de Rijksoverheid aan zet. Het nieuwe Regeerakkoord onderkent dit en geeft aan dat een randvoorwaarde voor een ambitieus klimaatbeleid het hebben van voldoende vakmensen is, nu maar ook op weg naar 2050. Het Rijk gaat met onderwijsinstellingen, overheden, en sociale partners aan de slag om vakmensen op te leiden en, waar nodig, om of bij te scholen.

Een andere cruciale randvoorwaarde is betaalbaarheid en haalbaarheid. Duidelijkheid over de kosten van de energietransitie is noodzakelijk om de uitvoering te laten slagen. Welke financieringsconstructies zijn er voor de inwoners? Wat bekostigen de verschillende stakeholders? Welke financieringsmogelijkheden biedt het Rijk? Het Rijk moet faciliteren door nieuwe ontwikkelingen aan te moedigen, te ondersteunen en waar nodig een financiële bijdrage te leveren.

Samenwerkings- en uitvoeringsprogramma

De RES samenwerking is voor Waalre een noodzakelijke randvoorwaarde voor een succesvolle lokale uitvoering van concrete energie- en klimaatprojecten. Om invulling te geven aan de vervolgstappen in de uitvoering stellen we met de partners uit de RES-regio MRE een regionaal Samenwerkings- en uitvoeringsprogramma (SenUP) op. Uw raad wordt in het najaar van 2022 hierover verder geïnformeerd.

Hoogachtend,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN WAALRE,
gemeentesecretaris,

mr. drs. R.L. Franken

waarnemend burgemeester,

dr. A.J.W. Boelhouwer

¹ Het onderzoeksrapport is hier te vinden:

<https://www.raadopenbaarbestuur.nl/documenten/publicaties/2020/09/24/aef--onderzoeksrapport-uitvoeringskosten-klimaatakkoord>